

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Greg Lynn

Αμερικανός αρχιτέκτονας

Θα σχεδιάζα το νέο μουσείο της Ακρόπολης ...σχεδόν συμμετρικό!

■ Αλεξάνδρα Γούτα

Στη Θεσσαλονίκη πρέπει να βάλετε δραστηριότητες μέσα στη θάλασσα, π.χ., δημιουργώντας μια πλωτή αίθουσα συναυλιών ή ένα Opera Hall μέσα στο θερμαϊκό

Το πρόβλημα στην Ελλάδα είναι να ξεκαθαρίσετε πρώτα από όλα πού χρειάζεστε και πού όχι την κυκλοφορία οχημάτων.

Όταν ήμουν στο πανεπιστήμιο, με δασκάλους όπως ο Peter Eisenmann ή ο Bernard Tschumi, το να κάνεις κάτι συμμετρικό ήταν σχεδόν σκανδαλώδες! Άρχισα να ασχολούμαι με τη συμμετρία γιατί ήταν ...παράνομη.

Η κόλλα είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα πράγματα στην αρχιτεκτονική σήμερα...

Αν σχεδιάζα αυτοκίνητο, αντί να βάλω ηλεκτρικούς κινητήρες σε SUV που είναι φτιαγμένα από αστάλι, το πρώτο πράγμα που θα έκανα θα ήταν να κατασκευάσω ένα αμάξι από πλαστικό ή ανθρακοϋφασμα.

Από άποψη υλικών, προσπαθώ να χρησιμοποιώ ότι έχω γύρω μου και η αεροναυπηγική βιομηχανία, όπως και η αυτοκινητοβιομηχανία, περιτριγυρίζουν το Los Angeles.

Το 2001, σε ηλικία μόλις 35 ετών, το "Time Magazine" τον συμπεριέλαβε στη λίστα με τους 100 πιο πρωτοποριακούς ανθρώπους στον κόσμο... Αν μιλήσεις μαζί του, καταλαβαίνεις αμέσως γιατί.

Πολύ ψηλός και προσιτός, ο Αμερικανός αρχιτέκτονας Greg Lynn φτάνει στο ραντεβού μας φορώντας τζιν και μέσα σε λίγα λεπτά έχει αλλάξει εντελώς την εικόνα γύρω: έχει βάλει στους δρόμους ένα αυτοκίνητο φτιαγμένο από πλαστικό. Έχει «προικίσει» τη Θεσσαλονίκη με μια πλωτή αίθουσα όπερας.

Έχει εξηγήσει γιατί ένα από τα πιο ενδιαφέροντα υλικά για την αρχιτεκτονική σήμερα είναι η ...κόλλα. Έχει μιλήσει για το πώς η έμπνευση ενός αρχιτέκτονα μπορεί να απογειωθεί μέσα στο στούντιο όπου γυρίζεται η τελευταία ταινία του James Cameron.

Στη συζήτησή μας παρεισφρεύουν τροπικοί βάρκοι, η γενετική, η παγκόσμια κρίση και η «πράσινη» αρχιτεκτονική, πλησίον ιστοριόφρα, η Μεσόγειος, η ποπ κουλτούρα του Los Angeles, τα λογισμικά 3D, το μουσείο της Ακρόπολης, σερβίτσια του Alessi και ακριβές BMW.

Ο Greg Lynn έχει σχεδιάσει ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων. Από εκκλησίες μέχρι σερβίτσια του καφέ από ...τιτάνιο και έπιπλα. Η αρχιτεκτονική πρότασή του για την ανέγερση ενός συμπλέγματος πέντε πύργων στο σημείο όπου κατέρρευσαν οι «Δίδυμοι» της Ν. Υόρκης κέρδισε τις εντυπώσεις.

«Ασχολήθηκα με τη συμμετρία, γιατί όταν σπούδασα ήταν σχεδόν ...παράνομη», σημειώνει. Κι όταν λέει ότι ακόμη και οι πιο βαρετές αρχιτεκτονικά πόλεις μπορούν να αλλάξουν, τον πιστεύω!

■ Το ανθρώπινο μάτι έχει διδαχτεί να αντιλαμβάνεται τη συμμετρία ως ομορφιά. Εσείς πάλι, είστε οπαδός του ...«blob». Πότε καταλάβατε ότι δε σας πολυαρέσει η συμμετρία; Είναι αστειό, αλλά είμαι μεγάλος «φαν» των κλασικών ποιοτήτων, όπως η αρμονία, η αναλογία και η συμμετρία: το πράγμα που δε μου αρέσει είναι η απλοϊκότητα. Για πολλά έργα ξεκίνησα από μια κλασική ιδέα σύνθεσης και προσπάθησα να τη «σπρώξω» με κάποιο τρόπο, ώστε να γίνει πιο σύνθετη γεωμετρικά και πιο πολύπλοκη σε όρους κατασκευής. Αυτό που δε μου αρέσει είναι να κάνω πράγματα απλοϊκά στη σύλληψή τους...

■ Τι θα σχεδιάζατε για τη Θεσσαλονίκη; Ερχόμενος στην Ελλάδα περίμενα να δω θάλασσα και λόφους. Στη Θεσσαλονίκη βρήκα τη θάλασσα. Το γεγονός ότι μπορείς να ανέβεις κάπου ψηλά και να δεις τους δρόμους να κατεβαίνουν ίσια μέχρι τη θάλασσα, είναι ένα δυνατό χαρακτηριστικό για την πόλη[...] Δεν πρόλαβα να δω πολλά, αλλά πιστεύω ότι πρέπει να βάλετε πράγματα μέσα στη θάλασσα, π.χ., μια πλωτή αίθουσα συναυλιών ή ένα Opera Hall... Αυτό θα ήταν καλύτερο από το να τα τοποθετήσετε μέσα στην πόλη. Πρέπει να εκμεταλλευτείτε το συγκριτικό πλεονέκτημα της Θεσσαλονίκης, την υπέροχη αίσθηση ότι η θάλασσα είναι παντού γύρω σου.

■ Η Αθήνα, πώς σας φάνηκε; Το γεγονός ότι η Πλάκα είναι τόσο εκπληκτική

συνοικία πιστεύω ότι έχει να κάνει και με το ότι εκεί δεν υπάρχουν αυτοκίνητα παντού γύρω. Στην Ελλάδα πιστεύω ότι πρέπει πρώτα απ' όλα να ξεκαθαρίσετε πού χρειάζεστε και πού όχι την κυκλοφορία οχημάτων.

Η Αθήνα ήταν πολύ καλή στα σημεία που προρίζονται για κίνηση πεζών. Σε αυτά τα σημεία, σχεδόν έχασα την αίσθηση της πόλης.

Επίσης, ήταν παράξενο να βλέπω την Ακρόπολη από κοντά. Γιατί την έχω δει τόσο πολύ σε φωτογραφίες... Ήταν άπιστευτο να βρίσκομαι εκεί...

■ Ο Παρθενώνας είναι συμμετρικός. Η λέξη «συμμετρία» είναι ελληνική. Ακόμη και η χρυσή τομή είναι ελληνική «εφεύρεση». Από την αρχαιότητα, οι Έλληνες επιμένουν ...συμμετρικά. Λαμβάνοντας υπόψη όλα αυτά, πώς θα σχεδιάζατε το νέο μουσείο της Ακρόπολης;

Όταν ήμουν στο πανεπιστήμιο, με δασκάλους όπως ο Peter Eisenmann ή ο Bernard Tschumi (σ.σ. ο αρχιτέκτονας του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης), το να κάνεις κάτι συμμετρικό ήταν σχεδόν ...σκανδαλώδες!

Έτσι, άρχισα να ενδιαφέρομαι για τη συμμετρία γιατί ήταν ...παράνομη. Αρχικά ασχολήθηκα με κείμενα που ανέλυαν πρόσωπα που θεωρούμε ελκυστικά: κάποιος με πλήρως ή καθόλου συμμετρικό πρόσωπο σπανίως αντιμετωπίζεται ως ελκυστικός. Τα άτομα με σχεδόν συμμετρικό πρόσωπο πάντα θεωρούνταν πιο ελκυστικά. Έτσι ξεκίνησα να κάνω ελαφρώς μη συμμετρικά έργα[...] Αν λοιπόν αναλάμβανα να σχεδιάσω τα μουσεία, θα ήταν σχεδόν ...συμμετρικό!

■ Υπάρχει κάποιο αντικείμενο, που θα θέλατε να σχεδιάσετε και δεν το έχετε κάνει; Αυτή τη στιγμή είμαι εξαιρετικά παθιασμένος με τα ιστοιόφρα υψηλών επιδόσεων. Είναι απίθανα. Χρησιμοποιούν τον άνεμο, είναι πολύ ελαφριά, πολύ υψηλής τεχνολογίας. Μου αρέσουν γενικά τα αντικείμενα για τα οποία χρησιμοποιούνται νέα υλικά και νέοι τρόποι κατασκευής. Από τη μια, τα ιστοιόφρα αλήθεια «μπαίνουν» μέσα στην αρχιτεκτονική πολύ άμεσα. Από την άλλη, ο σχεδιασμός και η κατασκευή τους λαμβάνουν υπόψη και πολύ διαφορετικά κριτήρια, οπότε η όλη διαδικασία ενασχόλησης μαζί τους είναι διδασκαλικά. Επιπρόσθετα, οι ναυπηγοί σχεδιάζουν και την επίδοση του σκάφους. Μου αρέσει να συνεργάζομαι και να μαθαίνω πράγματα από ειδικούς.

■ Το τιτάνιο που χρησιμοποιήσατε για το coffee set του Alessi είναι ένα ασυνήθιστο υλικό για την κατασκευή ...σερβιτσιών. Πειραματιζόσαστε πάνω σε άλλα «ασυνήθιστα» υλικά;

Ο λόγος που ασχολήθηκα με το τιτάνιο στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ότι η Alessi είναι γνωστή για τις δημιουργίες της σε μέταλλο (ανοξείδωτο αστάλι): το τιτάνιο δεν ήταν παρά μια νέα παραλλαγή του μετάλλου.

Αυτή τη στιγμή πιστεύω ότι η βιομηχανία πλαστικών αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζουμε, σε όρους υλικών τουλάχιστον. Ορισμένα από τα υλικά με βάση πλαστικό είναι περιβαλλοντικά φιλικά, ελαφριά, εύκολο να κατασκευαστούν και να μεταφερθούν...

Αλλά το πράγμα που κανένας δε χρησιμοποιεί όσο θα έπρεπε είναι η ...κόλλα [...] Ίσως να ακούγεται σαν χαζή ιδέα, αλλά η κόλλα είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα πράγματα στην αρχιτεκτονική σήμερα...

■ Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η κόλλα από την αρχιτεκτονική;

Η χρήση κόλλας ή ενός είδους πλαστικής μεμβράνης είναι κοινή πρακτική, όταν αδιαβροχοποιούμε-στεγανοποιούμε κτίρια. Σήμερα θεωρώ ότι αντί να καρφώνουμε τμήματα του κτιρίου μαζί, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κόλλες ισχυρών επιδόσεων.

Είναι ανθεκτικότερες και οδηγούν σε έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο σκέψης για τις κατασκευές. Αντί λοιπόν να σκεφτόμαστε για πλαίσια-σκελετούς και πράγματα που κρέμονται από αυτά, μπορούμε να προσανατολισουμε τη σκέψη μας στην ελασματοποίηση ("laminating") των υλικών. Αυτό αλλάζει εντελώς τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζουμε. Ολοένα και περισσότερο προσπαθώ να κινούμαι προς αυτή την κατεύθυνση.

■ Αν έπρεπε να σχεδιάσετε ένα αυτοκίνητο, θα του δίνατε "blob" μορφή;

(Γελάει). Θα ακολουθούσα το design της αυτοκινητοβιομηχανίας και θα το διασκεδάζα! Γνωρίζω αρκετά γι' αυτό, ώστε να ξέρω κάποια από τα βασικά του προβλήματα.

Για εμένα το αυτοκίνητο είναι το πιο «οπισθοδρομικό» αντικείμενο. Και αναρωτιέμαι: γιατί όλο το ενδιαφέρον για το υδρογόνο και την κίνηση με ηλεκτρισμό, όταν είναι τόσο φανερό ότι το μόνο που έχεις να κάνεις για να έχεις ένα «πράσινο» αυτοκίνητο είναι να μειώσεις το βάρος; Αν μπορείς να κάνεις ένα ΙΧ να ζυγίζει το μισό, χρησιμοποιείς μισή βενζίνη.

Αντί λοιπόν να έβαζα ηλεκτρικούς κινητήρες σε SUV που είναι φτιαγμένα από αστάλι, το πρώτο πράγμα που θα έκανα θα ήταν να κατασκευάσω ένα αμάξι από πλαστικό ή ανθρακοϋφασμα. Σπλιστικά, θα το σκεφτόμουν περισσότερο σαν το εξωτερικό μεταλλικό περιβλήμα ενός σκάφους.

■ Κάποιες εταιρίες ήδη σχεδιάζουν -έστω πειραματικά- αυτοκίνητα από ελαφριά υλικά. Για παράδειγμα η BMW με την υφασμάτινη «Gina». Από την άλλη όμως, το αυτοκίνητο είναι ένα προϊόν που πρέπει να έχει διακριτή ταυτότητα, να είναι αναγνωρίσιμο από τον καταναλωτή...

Πράγματι, έτσι είναι. Σκεφτομαι όλες τις εταιρίες σε όρους σχεδιαστικού «λεξιλογίου» και συνειδητοποιώ ότι η BMW είναι η πιο πετυχημένη, χάρη στον Chris Bangle (σ.σ. ο chief designer της αυτοκινητοβιομηχανίας). Υπάρχουν δύο διαφορετικά παραδείγματα στο design της αυτοκινητοβιομηχανίας: η BMW και η AUDI.

Στην περίπτωση της AUDI, υπάρχει ένα χαρακτηριστικό (signature) design κι αν θέλεις ένα μεγάλο μοντέλο απλά φουσκώνεις αυτό το design, αν θέλεις ένα μικρό το συρρικνώνεις ή αν θέλεις ένα μίνι-βαν το ψηλώνεις. Τα AUDI λίγο-πολύ μοιάζουν όλα μεταξύ τους. Κι αυτό δείχνει να δουλεύει εμπειρικά, αλλά σε επίπεδο design δεν είναι και τόσο ενδιαφέρον[...] Η BMW από την άλλη, μου «κάνει» πιο πολύ σε

αρχιτεκτονική. Ο αρχιτέκτονας πρέπει να μπορεί να σχεδιάζει πολύ διαφορετικά μεταξύ τους σπίτια, αίθουσες συναυλιών ή δημαρχεία και συνεδριακά κέντρα για πολύ διαφορετικούς χρήστες, αλλά να έχει ακόμη μια χαρακτηριστική «υπογραφή». Πρέπει να ξέρεις, π.χ., ότι το κτίριο είναι του La Corbusier.

Έχουμε λοιπόν κάποια χαρακτηριστικά στοιχεία design, που[...] μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε σε διαφορετικά project για να διατηρήσουμε την υπογραφή μας.

Η BMW είναι η πρώτη αυτοκινητοβιομηχανία, η οποία δούλεψε σαν αρχιτέκτονας. Η επιφάνεια των φωτιστικών σωμάτων μπορεί να είναι κοινή στα μοντέλα, όπως και κάποια «κοψίματα» στα πίσω παράθυρα, αλλά μετά το μοντέλο αλλάζει, με μια τεχνική "mix and match". Έτσι, αν δεις ένα φθινό αυτοκίνητο της συγκεκριμένης εταιρίας μπορείς πάντα να αναγνωρίσεις ότι είναι BMW, αλλά έχει μεγάλη διαφορά σχεδιαστικά από το κορυφαίο της μοντέλο.

■ **Σας έχει ζητηθεί να σχεδιάσετε αυτοκίνητο;** Όχι και θα ήταν ίσως κακή ιδέα... Υπάρχει τόσο μεγάλη αδράνεια πίσω από αυτή τη βιομηχανία, που το να μπεις σε αυτή είναι λίγο αφελές[...]

■ **Έχετε επανειλημμένως συνεργαστεί με τον Αργεντινό ζωγράφο Fabian Marcaccio. Τελικά, ποια τέχνη θεωρείτε ότι είναι πιο κοντά στην αρχιτεκτονική;**

Στον κόσμο των τεχνών, είμαι περισσότερο μηχανικός, παρά καλλιτέχνης... Το λέω αυτό διότι είμαι κοντά σε πολλούς καλλιτέχνες και γιατί χρησιμοποιώ τους ίδιους οικοδόμους ή το ίδιο λογισμικό με αυτούς[...]. Δεν υπάρχει τίποτα κοινό στη δουλειά μας, αλλά υπάρχουν πολλά κοινά στον τρόπο που δουλεύουμε...

Πολλά τρέχουν σήμερα με την εταιρία Carlson & Co στην Καλιφόρνια. Αυτοί κατασκεύασαν πολλά από τα αντικείμενα του Jeff Koones... Τώρα άρχισαν να δημιουργούν κτίρια κι αυτό είναι ενδιαφέρον.

Επίσης, οι ναυπηγοί με τους οποίους συνεργάζομαι έχουν κάνει το σκελετό για την «Cloud Gate» του Anish Kapoor [Σικάγο].

Οι ναυπηγοί δουλεύουν με καλλιτέχνες και αυτοί με αρχιτέκτονες και θεωρώ ότι υπάρχει μεγάλη «συνδιαλλαγή» στο τεχνικό επίπεδο.

■ **Βιβλία, μουσική, ταινίες, σας επηρεάζουν;** Φυσικά επηρεάζομαι. Επειδή ζω στο Λος Άντζελες ακούω και βλέπω συνέχεια πράγματα που σχετίζονται με ταινίες. Πρόσφατα βρέθηκα στο στούντιο της νέας ταινίας του James Cameron κι ο τρόπος με τον οποίο έφτιαχναν την ταινία είναι ένα από τα πιο εντυπωσιακά πράγματα που έχω δει.

Άνθρωποι έτρεχαν φορώντας μαύρες ολόσωμες φόρμες, που είχαν πάνω τους στίγματα διαφόρων χρωμάτων. Η σκηνή ήταν καταπράσινη και υπήρχαν ρομποτικά ελεγχόμενες κάμερες παντού και μια αίθουσα γεμάτη ανθρώπους με υπολογιστές που έβλεπαν «απεικονιζόμενους» χαρακτήρες, τους οποίους κινούσαν ηθοποιοί με motion captured suits [σ.σ. πρόκειται για στενό «ρούχο» που χρησιμοποιεί ειδικούς αισθητή-

ρες σε διάφορες θέσεις, για να καταγράψει την κίνηση στο χώρο και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως η βάση για γραφικά ηλεκτρονικών υπολογιστών].

Κι αντί όλο αυτό να είναι σαν ηλεκτρονικό παιχνίδι, η ποιότητα ήταν εξαρχής τέτοια, που φαινόταν σαν ολοκληρωμένη ταινία.

Όλο αυτό, λοιπόν, είναι πολύ κοντά στο να γεφυρώσει το κενό ανάμεσα στην ψηφιακή εικόνα από τη μία και τα αληθινά υλικά και ηθοποιούς από την άλλη.

Αυτό με «τίναξε στον αέρα». Σκέφτηκα πώς θα ήταν να σχεδιάζω κτήρια με τέτοιο τρόπο, όταν τα μέσα σχεδιασμού είναι τόσο φωτορεαλιστικά, που έχεις μια πραγματική εικόνα για την τελική ποιότητα του χώρου και του κτηρίου.

■ **Τα υλικά στα έργα σας προέρχονται κυρίως από τη γεωγραφική γειτονιά σας (Los Angeles). Στην Ελλάδα κυριαρχούν υλικά λιγότερο «εύπλαστα»: μάρμαρο, πέτρα, τσιμέντο κτλ. Ποιες θα ήταν οι επιλογές σας εδώ;**

Η πέτρα και το τσιμέντο μπορούν να γίνουν πολύ εκφραστικά μέσα, αλλά η αλήθεια είναι ότι πρόκειται για υλικά με πολλή δουλειά από πίσω[...], πχ, με την πέτρα έχεις εξορύξεις κτλ. Πάντως, δεν νομίζω ότι χρειάζομαι συγκεκριμένο υλικό ή προϋπολογισμό για να σχεδιάσω κάτι.

Ο λόγος που επέλεξα τα συγκεκριμένα υλικά είναι ότι βρίσκονται κοντά μου, είναι «καινούργια» για την αρχιτεκτονική και αρκετά οικονομικά. Γενικά προσπαθώ να χρησιμοποιώ ότι έχω γύρω μου και η αεροναυπηγική βιομηχανία, όπως και η αυτοκινητοβιομηχανία, περιτριγυρίζουν το Los Angeles.

■ **Θα μπορούσε μια αρχιτεκτονική τύπου "blob" να γίνει οικονομικά βιώσιμη στην Ελλάδα;**

Η Ελλάδα έχει μεγάλη παράδοση στην πολύ εκφραστική αρχιτεκτονική[...]. Φαντάζομαι ότι αφού η πέτρα και το τσιμέντο είναι κυρίαρχα εδώ, θα υπάρχουν και αρκετοί δεξιότητες τεχνίτες, ικανοί να τα δουλέψουν. Και άρα, ναι, πιστεύω ότι μπορείτε να κάνετε πολύ εκφραστικά κτίρια, με ενδιαφέροντα σχήματα και ανεκτό κόστος.

Γενικά, πάντως, πρέπει πάντα να κοιτάζεις πού δουλεύεις και ποια είναι η κατάλληλη τεχνολογία κατασκευής[...]. Δεν έχω ένα στάνταρτ «λεξικό» ή τεχνική, που με ακολουθεί παντού. Συνήθως ξεκινώ με κάτι που είναι πιο πρακτικό και που οι άνθρωποι της κάθε περιοχής ξέρουν να το κατασκευάζουν καλά.

■ **Ποια πιστεύετε ότι είναι τα νέα υλικά με προοπτική για τις κατασκευές;**

Πλαστικά υψηλών επιδόσεων, αδιάβροχα και «έξυπνα» υλικά, π.χ, για έλεγχο της ηλιοφάνειας ή της κυκλοφορίας του αέρα, ευέλικτα δομικά συστήματα...

Βέβαια θεωρώ ότι πέρα από τα υλικά καθεαυτό, η πληροφορία είναι σήμερα το παν, η πληροφορία που αλλάζει συνέχεια... Το μάντζμεντ της πληροφορίας που σχετίζεται με τις κατασκευές («Building information management»), τα

λογισμικά 3D, που μεταφράζονται σε πληροφορία για τον κατασκευαστή, διαχείριση με τον υπολογιστή, αυτά θεωρώ ότι είναι τα πιο συναρπαστικά πράγματα σήμερα...

■ **Η πράσινη οικονομία αποτελεί -ή τουλάχιστον έτσι λένε- προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις των ανεπτυγμένων χωρών. Πώς πρέπει να διαχειριστούν αυτή την πρόκληση οι αρχιτέκτονες;** Πέρσι ήταν στη μόδα το μπαμπού. Όλοι ήθελαν μπαμπού και από αυτή τη στιγμή, που άρχισαν να το θέλουν όλοι, έγινε ένα πολύ...μη πράσινο υλικό. Για να αντιμετωπίσεις αυτό το πρόβλημα, πρέπει να δεις τη «μεγάλη εικόνα». Πρέπει να προσδιορίσουμε από πού έρχεται ένα «πράσινο» υλικό και πώς έρχεται.

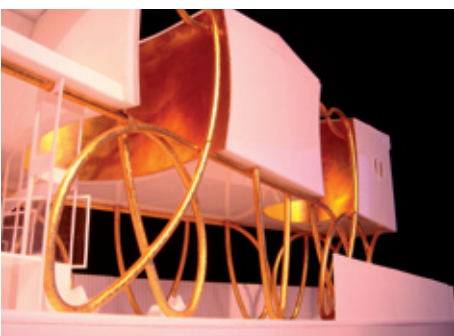
Θεωρώ ότι αυτό που χρειάζεται να γίνει κατά προτεραιότητα σε αυτό το κομμάτι είναι η εκπαίδευση των σχεδιαστών, ώστε να σκέφτονται τα παραπάνω και όχι τόσο η εφεύρεση νέων υλικών...

■ **Ζούμε μια παγκόσμια οικονομική κρίση. Πώς επηρεάζει την αρχιτεκτονική;**

[...]Αυτή η κρίση στην ουσία, δεν είναι τωρινή. Τρέχει πέντε χρόνια. Το «κραχ» δεν ήταν η αρχή της, ήταν η αρχή του τέλους της. Όταν η κρίση τελειώσει, πιστεύω ότι θα έχει αφήσει πίσω της πιο υπεύθυνο αρχιτεκτονικό σχεδιασμό για την επόμενη δεκαετία.

Σήμερα, όμως, υπάρχουν τόσο πολλοί αρχιτέκτονες που δεν έχουν τι να κάνουν... Η επίπτωση της κρίσης στον χώρο μας είναι πραγματικά μεγάλη. Πρόκειται για ένα πρόβλημα κλίμακας. Τα έργα που για την υλοποίησή τους δεν απαιτούν δανεισμό από τράπεζες, σιγά-σιγά «επιστρέφουν» και είναι κυρίως μικρά. Τα πραγματικά μεγάλα έργα χτίζονται πλέον σε λίγα μέρη.

Η κατάσταση απαιτεί αλλαγή focus. Τα τελευταία χρόνια, είχαμε εστίαση στις λεγόμενες «στιγμιαίες» πόλεις ("instant cities") στην Κίνα ή στα πολύ ψηλά κτίρια και τα πολύ μεγάλα συγκροτήματα κτιρίων και πύργους. Η εστίασή μας πρέπει να επαναπροσδιοριστεί, να κοιτάξουμε και σε άλλα πεδία. Κι αυτό είναι ένα απευθείας αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης...

Αφού η πέτρα και το τσιμέντο είναι κυρίαρχα στην Ελλάδα, θα υπάρχουν και αρκετοί δεξιότητες τεχνίτες, ικανοί να τα δουλέψουν. Ναι, πιστεύω ότι μπορείτε να κάνετε πολύ εκφραστικά κτήρια, με ενδιαφέροντα σχήματα και ανεκτό κόστος.

Η πληροφορία είναι σήμερα το παν για την αρχιτεκτονική. Το Building information management και τα λογισμικά 3D, θεωρώ ότι είναι πλέον τα πιο συναρπαστικά πράγματα...

Στην πράσινη αρχιτεκτονική, πρέπει να δούμε τη «μεγάλη εικόνα», να προσδιορίσουμε πρώτα από πού και πώς έρχεται ένα «πράσινο» υλικό, να εκπαυδύσουμε τους σχεδιαστές.

Μετά την οικονομική κρίση θα δούμε design, που θα είναι εξαρχής πολύ υψηλότερης ποιότητας, εξαιτίας της έλλειψης χρόνου[...]. Ο χρόνος είναι χρήμα και θα δούμε πολύ περισσότερη ποιότητα στην σχεδιαστική ευφυΐα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η εύλογη δημόσια συζήτηση γύρω από την αρχιτεκτονική είναι κάτι καλό. Το κακό είναι όταν κάποιος υποθέτει ότι γνωρίζει τι θέλει το κοινό.

Δουλειά του αρχιτέκτονα είναι να αντανakλά τις πολιτιστικές αξίες και ιδέες της εποχής του και η άποψή μου είναι ότι αν υπήρξε μια μεγάλη επανάσταση στον 20ο αιώνα, αυτή ήταν η Γενετική.

Τείνω περισσότερο στο να είμαι πειραματικός, παρά στεγνά «ηθικός».

Σήμερα στην αρχιτεκτονική πιστεύω ότι υπάρχει λιγότερη ανάγκη για τεχνική δεξιοτεχνία ή αναλυτική σκέψη, από ότι για φαντασία.

Τα περισσότερα πανεπιστημιακά τμήματα είναι πλέον πολύ εξειδικευμένα και έχουν ξεχάσει πώς να καλλιεργούν και να διδάσκουν την περιέργεια και τη δυνατότητα να λύνεις προβλήματα. Κι όμως, αυτό χρειάζεται.

Αν έψαχνα μέρος να μετακινηθώ θα ήταν ένας τόπος όπου οι άνθρωποι θα έκαναν ισοδρομίες συχνά, κατά προτίμηση όλο τον χρόνο. Κατά πάσα πιθανότητα θα βρισκόταν κάπου στη Μεσόγειο...

■ Που λοιπόν πρέπει να εσιτάσουμε και ποια θα είναι η «επόμενη μέρα»;

Πιστεύω ότι θα δούμε design, που θα είναι εξαρχής πολύ υψηλότερης ποιότητας, εξαιτίας της έλλειψης χρόνου[...] Όλα σχετίζονται με τον χρόνο. Ο χρόνος είναι χρήμα και τα κτήρια χρειάζονται τόσα λεφτά, που αν καθυστερήσεις έστω και ένα μήνα σχεδιάζοντας, ο πελάτης χάνει εκατομμύρια δολάρια... Άρα εν μέσω κρίσης δεν υπάρχει χρόνος να σκεφτούμε. Θα δούμε πολύ περισσότερη ποιότητα στην σχεδιαστική ευφυΐα και περισσότερη έμφαση σε αυτό το πεδίο από τους αρχιτέκτονες. Τα project που έρχονται πιστεύω ότι θα αφορούν περισσότερο πολιτιστικές και θεσμικές χρήσεις. Ίσως συμβεί, ότι στο Σικάγο, που ενώ πριν 15 χρόνια έμοιαζε με την πιο βαρετή πόλη των ΗΠΑ σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, τώρα συντελείται μια εκπληκτική αλλαγή.

Ξανασχεδιάζουν πάρκα, υποδομές, μουσεία, μεταφορές και δημόσια κτίρια και έχει εξελιχθεί σε μία από τις πιο συναρπαστικές πόλεις στον κόσμο...

■ Μπορούν όλες οι αρχιτεκτονικά βαρετές πόλεις να αλλάξουν;

Μπορούν, αν υπάρξει βούληση. Για παράδειγμα το Σικάγο έχει καλό δήμαρχο, με πρόθεση να αλλάξει τα πράγματα. Πιστεύω ότι το αποτέλεσμα ήταν μια αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων που «έτρεχαν» την πόλη, αλλά και του γεγονότος ότι ο Πρόεδρος (σ.σ. Ομπάμα) προέρχεται από αυτή την Πολιτεία...

■ Ο ρόλος των τοπικών κοινωνιών ποιος είναι;

Συμμετείχα στον διαγωνισμό για το World Trade Center (σ.σ μετά την κατάρρευση των «Διδύμων»). Αυτή ήταν μια περίπτωση όπου ο developer και η πόλη αποφάσισαν ότι πρέπει οι πύργοι να χτιστούν και δεν κάθισαν να το σκεφτούν πολύ.

Ήταν έτοιμοι να το κάνουν όταν ξαφνικά η κοινή γνώμη τους είπε: «περιμένετε, δεν μπορούμε να προχωρήσουμε έτσι, πρέπει να το σκεφτούμε».

Και ξεκίνησαν μια δημόσια διαβούλευση πάνω στις προτάσεις του διαγωνισμού με ψηφοφορίες on-line, κάτι που άλλαξε τον τρόπο που γίνονταν η δουλειά. Δεν κόστισε κάτι, αλλά σίγουρα άλλαξε το αποτέλεσμα.

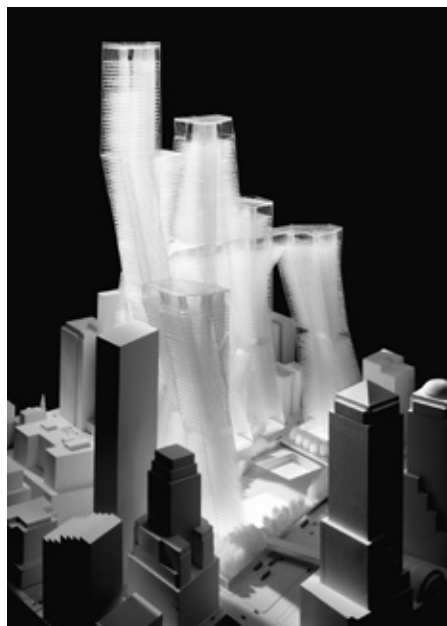
Και οι επτά προτάσεις ήταν δυνατές με τον τρόπο τους...

■ Η δημόσια συζήτηση τελικά λειτουργεί υπέρ ή κατά της αρχιτεκτονικής;

Το χειρότερο είναι όταν κάποιος υποθέτει ότι γνωρίζει τι θέλει το κοινό. Αυτό είναι συνήθως πολύ κακό, αλλά συμβαίνει συχνά... Θεωρώ όμως ότι η εύλογη δημόσια συζήτηση είναι κάτι καλό.

■ Από τους τροπικούς βατράχους μέχρι τις μεταλλάξεις ανθρώπων άκρων, που έχετε παρουσιάσει σε διαλέξεις σας, η γενετική δείχνει να σας επηρεάζει σημαντικά...

Δουλειά του αρχιτέκτονα είναι να αντανakλά τις πολιτιστικές αξίες και ιδέες της εποχής του και η άποψή μου είναι ότι αν υπήρξε μια μεγάλη επανάσταση στον 20ο αιώνα, αυτή ήταν η Γενετική. Σε κάθε περίπτωση, άλλαξε πολύ τον τρόπο με τον οποίο βλέπω τα πράγματα και που σκέφτομαι για τη φύση και τη «φόρμα»... Θεωρώ δε, ότι δεν είναι τυχαίο πως ο άνθρωπος άρχισε να ασχολείται

με το θέμα της πράσινης και βιώσιμης ανάπτυξης και αρχιτεκτονικής τη στιγμή που ασχολήθηκε με τη γενετική...

■ Δεν ανακλύπουν όμως και ηθικά ζητήματα;

Ηθικά, θεωρώ ότι είναι φανταστικό. Να μην είσαι αναγκασμένος να εκμεταλλεύεσαι τη φύση, αλλά να τη σχεδιάζεις; Εκπληκτικό! Προφανώς υπάρχουν ηθικά θέματα, αλλά εγώ τείνω περισσότερο στο να είμαι πειραματικός, παρά στεγνά «ηθικός».

■ Ποια είναι η βασική πρόκληση για την αρχιτεκτονική σήμερα;

Όταν ψάχνω φοιτητές για να δουλέψουν μαζί μου στο πανεπιστήμιο, αναζητώ ανθρώπους που να μπορούν να αντιλαμβάνονται τα πράγματα πιο πολύ οπτικά από ό,τι αναλυτικά. Επίσης, ανθρώπους που να μπορούν να μετακινούνται μπροσπίσω με διάφορα προβλήματα design.

Το να είναι κάποιος τεχνικά άρτιος είναι κάτι που διδάσκεται. Το πράγμα που δεν διδάσκεται πιθανά είναι η περιέργεια και ο οπτικός τρόπος σκέψης ("visual thinking").

Γι αυτό στέλνουμε τους φοιτητές στο Μουσείο Design και τους λέμε: «Διάλεξε και φωτογράφησε κάτι που μπορεί να δώσει έμπνευση για design ενός κτιρίου» ή «κάνε μου μια μακέτα κτιρίου με ένα φύλλο χαρτί». Σήμερα πιστεύω ότι υπάρχει λιγότερη ανάγκη για τεχνική δεξιοτεχνία ή αναλυτική σκέψη, από ό,τι για φαντασία.

■ Ωστόσο η φαντασία και η περιέργεια δεν φαίνεται να είναι εύκολο να διδαχτούν στα πανεπιστήμια...

Αυτό είναι αλήθεια. Η φαντασία πρέπει να διδάσκεται από νωρίτερα. Δεν πρέπει να προετοιμάζουμε τους ανθρώπους για να κάνουν μία μόνο δουλειά σε όλη τους τη ζωή, αλλά να τους μαθαίνουμε να σκέφτονται με τέτοιο τρόπο, ώστε θα είναι ικανοί να κάνουν και 2-3 δουλειές στη διάρκεια της ζωής τους...

Σήμερα τα περισσότερα πανεπιστημιακά τμήματα είναι πολύ εξειδικευμένα και έχουν ξεχάσει πώς να καλλιεργούν και να διδάσκουν αυτή την περιέργεια και τη δυνατότητα να λύνεις προβλήματα. Πάνε απευθείας στις τεχνικές...

■ Ζείτε στο Los Angeles ...κατά τύχη ή από επιλογή;

Πήγα στο Los Angeles ...κατά τύχη και το ερωτεύτηκα. Αυτή η πόλη έχει πολλά από τα πράγματα που αγαπώ σε μια πόλη. Το κινεί η pop κουλτούρα. Έχει τα πάντα, από ταινίες, τηλεόραση και θεματικά πάρκα μέχρι υψηλή τέχνη. Λατρεύω αυτό το μίγμα. Επίσης έχω τη δυνατότητα να περπατώ μέχρι το σκάφος μου. Μ' αρέσουν οι αγώνες με ισοαφύρα...

■ Αν διαλέγατε σε ποια πόλη θα ζήσετε, ποια θα ήταν αυτή;

Αν έψαχνα μέρος να μετακινηθώ θα ήταν ένας τόπος όπου οι άνθρωποι θα έκαναν ισοδρομίες συχνά, κατά προτίμηση όλο τον χρόνο. Κατά πάσα πιθανότητα θα βρισκόταν κάπου στη Μεσόγειο...■

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΘΡΟΥ

Από εκτενή βιβλιογραφία συνοδεύεται το άρθρο με τίτλο «Μεταπολεμικές προσπάθειες ρύθμισης του μητροπολιτικού χώρου της Θεσσαλονίκης» των συναδέλφων Αμιλίας Αλεξανδροπούλου και Χρυσόστομου Μακράκη-Καραχάλου, που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 381 του «Τεχνολογικού». Η βιβλιογραφία:

• Ανδρικοπούλου, Ε., Γιαννακού, Α., Καυκαλάς, Γ., & Πιτσιάβα-Λατινοπούλου Μ., 2007, Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, Θεσσαλονίκη: Κριτική.

• Ανδρικοπούλου-Καυκαλά, Ε., Καυκαλάς, Γ. & Λαγόπουλος Α. Φ., 1979, Θεσσαλονίκη: πολεοδομική διερεύνηση – κριτική ρυθμιστικών προτάσεων και προοπτικές εξέλιξης της πόλης, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, [μελέτη].

• Γιαννακού, Α., 2008, «Πολεοδομικά σχέδια για τη Θεσσαλονίκη: ιδεολογία και πρακτική στη διάρκεια του 20ου αιώνα», στο Καυκαλάς, Γ., Λαμπριανίδης, Λ. & Παπαμίκος, Ν., [επιμ.], Η Θεσσαλονίκη στο μεταίχμιο: η πόλη ως διαδικασία αλλαγών, Θεσσαλονίκη: Κριτική.

• Εμμανουήλ, Δ., 1978, Μεθοδολογία Ρυθμιστικών Σχεδίων και Προγραμματισμού Αστικής Ανάπτυξης, Έδρα Πολεοδομίας Α', Ιούλιος

• Εταιρία Περιβαλλοντικών Μελετών, 1979, Θεσσαλονίκη 2000: προτάσεις για την οργάνωση του ευρύτερου αστικού χώρου, Έκθεση προς τον Υφυπουργό Δημοσίων Έργων, [μελέτη].

• Καυκαλάς, Γ., 2006, «Στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός και μητροπολιτική διακυβέρνηση: ευρωπαϊκή εμπειρία και το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης», Γεωγραφίες, τεύχος 12, σελ. 11-24

• Καυκαλάς, Γ., [επ. υπεύθυνος], 2002, Μητροπολιτική Διακυβέρνηση στην Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης: προϋποθέσεις και σεναρία, Ε.Μ.Χ.Α./Α.Π.Θ., ΥΠ.Ε.Σ.Δ.Δ.Α., [έρευνα-μελέτη].

• Καυκαλάς, Γ., Λαμπριανίδης, Λ. και Παπαμίκος, Ν. [Επ. Υπεύθυνος], 2002, Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης: Άξονες και Δράσεις Προτεραιότητας 2010, Αποτελέσματα Κοινωνικού Διαλόγου, συνοπτικό φυλλάδιο παρουσίασης των αποτελεσμάτων του κοινωνικού διαλόγου, Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Ο.Ρ.Θ.Ε.

• Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης, 1989, Οργανισμός Θεσσαλονίκης, τεύχος-αφιέρωμα για τον Ο.Ρ.Θ.Ε., Θεσσαλονίκη: Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.

• Παπαμίκος, Ν., [Επ. Υπεύθυνος], Καραδήμου-Γερόλυμπος, Α., Καυκαλάς, Κ., Πασχαλίδης Α., Χαστά-ογλου, Β. και Χατζηριχάλκης, Κ., 1995, Η Θεσσαλονίκη στον 21ο αιώνα: Ανάπτυξη – Περιβάλλον – Πολιτισμός: Συμβολή στο Στρατηγικό Σχέδιο, Τεύχος Α', Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ., Ο.Ρ.Θ.Ε., Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.

• Σορτίκος, Γ., 1979, «Η θέση της Θεσσαλονίκης στον ευρύτερο χώρο – ο ρόλος της πόλης», Τεχνική Ενημέρωση, Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ., τεύχος 15, Δεκέμβριος, σελ. 31-37.

• Τριανταφυλλίδης, Ι. Δ., 1968, Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης, Υπουργείο Δημοσίων Έργων, [μελέτη]

• Τσουλουβής, Λ., 1979, Θεσσαλονίκη 1991, Προβλέψεις για την κατανομή του πληθυσμού και της απασχόλησης στις Υπηρεσίες στην Ε.Π.Θ., Έδρα Πολεοδομίας Α', Ιούλιος

• Τσουλουβής, Λ., Γιαννακού, Α., Ζωγράφος, Β., Θερμός, Κ. & Ξεπαπαδάκη, Ι., 1981, Μελέτη της οικιστικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης, Ομάδα εργασίας για το Ρυθμιστικό Θεσσαλονίκης, Τ.Ε.Ε. – Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, [μελέτη]. ■